

Jules Prast, *De mannen achter De Standaard*. Uitgeverij Brave New Books, Amsterdam 2018, 238 pp. ISBN 978 94 021 8335 1. € 22,90.

In 1989 publiceerde Jules Prast in *DNK* zijn artikel 'Bliksemstralen uit Jeruzalem: Abraham Kuyper en de mannen achter *De Standaard*' (nr. 31, december 1989, 35-40). De auteur studeerde geschiedenis aan de Vrije Universiteit en massacommunicatie aan de Universiteit van Amsterdam. Als zodanig hield Prast zich tussen 1984 en 1988 uitvoerig bezig met de geschiedenis tussen 1872 en 1943 van het roemruchte antirevolutionaire dagblad *De Standaard*. De bedoeling om hierover een proefschrift te schrijven kon door omstandigheden (Prast sloeg een heel andere richting in, als woordvoerder van ABN AMRO) niet worden gerealiseerd. Pas nu worden de resultaten van het indertijd uitgevoerde onderzoek in boekvorm gepresenteerd.

Heeft dat zin? Ik ben geneigd om daar bij dit boek bevestigend op te antwoorden. Prast heeft bewonderenswaardig bronnenonderzoek verricht: allereerst in de archieven van *De Standaard* en hoofdredacteur Abraham Kuyper (beide in de collectie van het Historisch Documentatiecentrum HDC van de VU), verder in die van T. Cnossen (in de jaren tachtig Rijksarchief Friesland, thans Tresoar in Leeuwarden), A.F. de Savornin Lohman (Algemeen Rijksarchief), de Vereeniging ter Bevordering van de Belangen des Boekhandels te Amsterdam en R.C. Verweyck (destijds geraadpleegd als deel van particuliere collecties). De uitkomsten van dit onderzoek *ad fontes* leveren met elkaar een beeld op dat zich met vrucht laat lezen: met tal van zakelijke en financiële details, bovendien met de nodige Amsterdamse 'couleur locale' en met name ook met interessante doorkijkjes op de stijl van leiderschap van Abraham Kuyper. Een boeiend caput wordt gevormd door Prasts analyse van de verhouding tussen hoofdredacteur Kuyper en directeur-uitgever J.H. Kruyt. De door Kuyper geleide

kerkelijke Doleantie van 1886, waar Kruyt niet in mee ging, luidde het einde in van hun samenwerking.

Een manco houdt verband met de wat eenzame uitstraling van deze studie. 'De geschiedenis van de krant zelf is nooit kritisch en onafhankelijk uitgediept', aldus Prast. Het ligt natuurlijk in zijn vrijheid om dit zo te stellen, maar het boek biedt geen handreikingen om de juistheid van die bewering te staven. In *De mannen achter De Standaard* ontbreekt namelijk iedere vorm van discussie met andere onderzoekers op dit terrein. En dat zijn er toch vele. Met Jan de Bruijn (passim), George Harinck (passim), Tjitze Kuipers (van de grote Kuyper-bibliografie), Jaap van Gelderen (over de contacten van uitgever J.H. Kok met Kuyper), Herman Langeveld (over de bemoeienis van Kuypers opvolger Hendrikus Colijn met *De Standaard*) en Jasper Vree (passim) noem ik slechts enkele namen van auteurs die zich gedurende de afgelopen drie decennia intensief met Kuyper als auteur, zakenman en persredacteur hebben beziggehouden. Het belang van het naspeuren van bronnen staat buiten kijf. Op dit terrein heeft Prasts studie uit de jaren tachtig, geschreven in helder en toegankelijk proza, nog steeds waarde. Door de omissie van gesprek met collega-historici plaatst Prast zich echter onnodig op afstand van het doorgaande debat. En dat is jammer, want zowel de persgeschiedenis als de kleurrijke figuur van Kuyper blijven een beredeneerde uitwisseling van standpunten en van onderzoeksresultaten meer dan waard.

Gert van Klinken